

Hamar kommune
Postboks 4063
2306 HAMAR

Vår dato: 28.08.2023

Vår ref.: 202303762-13 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.:

Vedtak om overtredelsesgebyr - Ulovlig senking av Nybusjøen i Hamar kommune vinter 2022/23 – Hamar kommune

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) ilegger Hamar kommune et overtredelsesgebyr på kr 200 000,- for ulovlig senking av Nybusjøen vinteren 2022/23.

Vedtak om overtredelsesgebyr

NVE ilegger Hamar kommune et overtredelsesgebyr for brudd på vannressursloven § 8 for i perioden medio november 2022 til 17. april 2023 å ha senket vannstanden i Nybusjøen inntil 136 cm under normalvannstand/høyeste regulerte vannstand (HRV) uten tillatelse etter vannressursloven § 8.

Nybusjøen er en grunn innsjø og en senking vinterstid med en målt istykkelse på inntil 60 cm, har medført at de produktive grunnområdene i stedet for å være vanddekte har ligget «tørrlagt» med istrykk gjennom vinteren. Tilgjengelig vannvolum under isen har også blitt vesentlig redusert. Virkningene av dette vurderes å ha medført nevneverdig skade for allmenne interesser i vassdraget.

- Overtredelsesgebyret er fastsatt til kr 200 000,-
- Overtredelsesgebyret forfaller i sin helhet til betaling 6.10.2023
- Ved forsinket betaling kan Statens innkrevingsentral kreve rente etter forsinkelsesrenteloven. Dette følger av lov om Statens innkrevingsentral § 7.

Vedtaket har hjemmel i vannressursloven § 60 a.

Bakgrunn

Hamar kommune sendte 28.4.2022 fremdriftsplan for prosjektet «Dam Nybusjøen» til NVE. Kommunen ønsket å holde vannstanden på høyeste regulerte vannstand (HRV) unntatt i perioder der det dannet seg istrykk mot dammen. Planen beskrev at dersom isforholdene ble urovekkende, skulle vassdragsteknisk ansvarlig (VTA) gjøre tiltak som for eksempel søke NVE om tillatelse til nedtapping med inntil 2,2 m. Opplegget med mulige nedtappinger vinterstid, skulle gjelde frem til vår 2025 når varige tiltak på dammen er planlagt gjennomført.

NVE godkjente 16.6.2022 revurdering og beregning av påregnelig maksimal flom for Nybusjøen. Frem til damsikkerheten er på forskriftsmessig nivå, må Hamar kommune følge opp og avverge dannelse av større istrykk i tråd med det som skisseres i fremdriftsplanen av 28.4.2022.

NVE informerte i epost av 3.9.2022 Hamar kommune om at en midlertidig senking av Nybusjøen i 2012 ble vurdert av NVE som konsesjonspliktig etter vannressursloven § 8 og at denne vurderingen ikke var endret. Hamar kommune ble derfor bedt om å sende inn søknad om tillatelse til midlertidig senking etter vannressursloven § 8. Hamar kommune ved daværende vassdragsteknisk ansvarlig (VTA) Torger Vea bekreftet 3.9.2022 at Hamar kommune hadde mottatt beskjed om at senkingen var konsesjonspliktig.

Hamar kommune informerte 28.10.2022 NVE i epost om at «vi vil nå åpne øvre tappeløp som beskrevet». NVE ved seksjon for damsikkerhet oppfattet dette som en orientering om at nødvendige tiltak for å opprettholde damsikkerheten ville bli utført. Det var Hamar kommunes ansvar å sørge for at alle nødvendige tillatelser fra myndigheter og grunneiere forelå før tiltaket ble iverksatt. Dette ble derfor ikke fulgt opp videre av seksjon for damsikkerhet som tok meldingen om åpning av øvre tappeløp til orientering.

Øvre tappeløp ble etter det NVE kjenner til åpnet umiddelbart. Vannstanden da tapping ble iverksatt var etter det Hamar kommune opplyser 29 cm over normalvannstand/HRV. Den ulovlige senkingen av Nybusjøen startet etter NVE vurdering ca midt i november 2022. Ifølge kommunens brev av 24.5.2023 var Nybusjøen oppe på normalvannstand/HRV den 17. 4.2023. Den ulovlige senkingen av Nybusjøen pågikk derved i ca 5 måneder.

NVE og Hamar kommune ble 31.1.2023 anmeldt til politiet av Vang jakt- og fiskeforening. Begrunnelsen for anmeldelsen var «sviktende meldeplikt og gjennomføring av uforståelige tiltak vedrørende regulering av Nybusjøen i Vang Almenning, Hamar kommune».

Det ble gjennomført møter mellom NVE og Hamar kommune 3., 14., 21. og 28. februar 2023. Møtet den 21.2.2023 ble avholdt som fysisk møte på Hamar rådhus. På dette møtet deltok også Vang allmenning som grunneier og Vang jeger- og fiskerforening som har ansvar for fiskekultivering i Nybusjøen. I disse møtene fikk NVE informasjon om de vurderingene Hamar kommune hadde gjort når de iverksatte senkingen. NVE informerte Hamar kommune i møtet 3.2.2022 om at den gjennomførte senkingen av Nybusjøen krever en tillatelse til midlertidig senking. Dette hadde ikke Hamar kommune søkt om, og senkingen var derfor et brudd på vannressursloven § 8. Hamar kommune ble også informert om at NVE ville følge opp dette bruddet som en reaksjonssak når den akutte fasen var over.

Det ble på møtet 28.2.2023 bestemt at Hamar kommune skulle følge opp utviklingen i Nybusjøen ukentlig, og søke å regulere luka i dammen slik at senkingen av Nybusjøen lå i intervallet minus 110 til 130 cm under normalvannstand/HRV frem til vårløsning.

Den 19.4.2023 besluttet Innlandet politidistrikt at saken henlegges og overføres forvaltningen for videre oppfølging. NVE bekreftet 24.4.2023 til Innlandet politidistrikt at saken vil bli fulgt opp som en reaksjonssak fra NVEs side.

NVEs vurdering

Rettsregler som er brutt

NVE mener at Hamar kommune har brutt vannressursloven § 8 ved å gjennomføre et tiltak som har forårsaket nevneverdig skade for allmenne interesser i vassdraget uten tillatelse.

Vannressursloven § 8 første ledd sier: «Ingen må iverksette vassdragstiltak som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser i vassdraget eller sjøen, uten at det skjer i medhold av reglene i § 12 eller § 15, eller med konsesjon fra vassdragsmyndigheten.»

Hjemmel og vilkår for overtredelsesgebyr

Vannressursloven § 60 a hjemler overtredelsesgebyr for brudd på loven, underliggende forskrifter og vedtak. § 60 a første ledd bokstav a. lyder: «Vassdragsmyndighetene kan ilegge overtredelsesgebyr etter reglene i forvaltningsloven § 44 til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer

- a. [...] § 8 første og tredje ledd første punktum [...]».

NVE har fått delegert myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr etter vannressursloven 60a. NVE kan ilegge overtredelsesgebyr dersom det er dokumentert at den ansvarlige har brutt nærmere bestemte bestemmelser og at handlingen/unnlatsen ble utført forsettlig eller uaktsomt. Det følger av vannressursloven § 60 a tredje ledd at også foretak kan ilegges overtredelsesgebyr.

Det er opp til NVE å avgjøre om vi vil ilegge overtredelsesgebyr når disse rettslige vilkår er oppfylt, jf. forvaltningsloven § 44, jf. § 46. I forvaltningsloven § 46 annet ledd angis hvilke hensyn det blant annet skal tas hensyn til i skjønnsutøvelsen.

Hvordan NVE vurderer de faktiske forholdene

For at NVE skal kunne ilegge overtredelsesgebyr, må vi kunne dokumentere at Hamar kommune har brutt vannressursloven §8.

I denne saken mener NVE at det foreligger klar sannsynlighetsovervekt for at Hamar kommune har overtrådt vannressursloven § 8 ved i perioden ca medio november 2022 til 17.4.2023, en periode på ca 5 måneder, å ha senket vannstanden i Nybusjøen inntil 136 cm under normalvannstand.

Hvordan NVE vurderer de subjektive vilkårene ved overtredelsen

NVE kan bare ilegge overtredelsesgebyr når det er dokumentert at de ulovlige handlingene eller unnlatsene er utført forsettlig eller uaktsomt av en eller flere personer som handlet på vegne av foretaket. Vi kan ilegge overtredelsesgebyr selv om det ikke har vært mulig å finne ut nøyaktig hvilke personer som sto for overtredelsen. Dette gjelder også der det er flere personer som til sammen har overtrådt en regel. NVE kan ikke ilegge

overtredelsesgebyr for såkalt force majeure eller hendelige uhell. Det fritar ikke for skyld at du/dere ikke er kjent med de rettsreglene som er overtrådt.

Når en handling er utført med vitende og vilje, vil den være forsettlig. Forsett foreligger selv om du/dere ikke er kjent med at handlingen er ulovlig. Den som handler i strid med kravet til forsvarlig opptreden på et område, er i utgangspunktet uaktsom. Uaktsomheten er grov når handlingen er svært klanderverdig og gir grunn til sterk bebreidelse.

NVE mener Hamar kommune har opptrådt uaktsomt ved å iverksette senking av Nybusjøen uten tillatelse. Kommunen har også opptrådt uaktsomt ved å ikke forsikre seg om at de hadde de nødvendige tillatelser, men i stedet anta at alt var i orden og at NVE skulle fange opp saken og være den aktive part i å unngå den ulovlige senkingen.

Ut fra dette mener NVE at handlingen/unntatelsen er gjort uaktsomt. Kravet til subjektiv skyld er dermed oppfylt i denne saken.

Bruk av overtredelsesgebyr i denne saken

Etter vannressursloven § 60 a tredje ledd og forvaltningsloven § 44 og § 46 annet ledd skal det ved vurderingen av om overtredelsesgebyr skal illegges blant annet «tas hensyn til

- a. sanksjonens preventive virkning
- b. overtredelsens grovhet, og om noen som handler på vegne av foretaket, har utvist skyld,
- c. om foretaket ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne ha forebygget overtredelsen,
- d. om overtredelsen er begått for å fremme foretakets interesser,
- e. om foretaket har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen,
- f. om det foreligger gjentakelse,
- g. foretakets økonomiske evne,
- h. om andre reaksjoner som følge av lovbruddet blir ilagt foretaket eller noen som har handlet på vegne av det, blant annet om noen enkeltpersoner blir ilagt administrativ sanksjon eller straff,
- i. om overenskomst med fremmed stat eller internasjonal organisasjon forutsetter bruk av administrativ foretakssanksjon eller foretaksstraff.»

I denne saken har NVE lagt særlig vekt på følgende:

Overtredelsens grovhet

NVE mener senkingen av Nybusjøen er en grov overtredelse. Særlig følgende momenter tilsier etter NVEs mening at det er snakk om en objektivt sett grov overtredelse:

Hamar kommune er en stor og profesjonell organisasjon

Hamar kommune forventes å ha kompetanse og kvalitetssystemer som sikrer at kommunen opptrer i henhold til gjeldende lover og regler

Senkingen av Nybusjøen var betydelig og strakte seg over et langt tidsrom

Det er sannsynlig av senkingen har medført merkbare skader på det akvatiske miljøet i Nybusjøen

NVE mener senkingen av Nybusjøen er grovt uaktsomt. Vi viser til vurderingen og konklusjonen om skyldgrad ovenfor.

Kunne overtredere ved ulike tiltak ha forebygget overtredelsen

NVE mener Hamar kommune kunne ha forebygget overtredelsen ved å ha bedre rutiner som sikrer at tiltak ikke gjennomføres uten tillatelse. Dette innebærer at kommunen ikke skal iverksette tiltak basert på antagelser (om at det er gitt tillatelse/at det ikke trengs tillatelse), men basert på fakta.

Overtreders økonomiske evne

Hamar kommune har et innbyggertall på ca 32 000 og er en ressurssterk kommune.

På bakgrunn av vurderingene ovenfor ser NVE ikke bruk av overtredelsesgebyr i denne saken som en uforholdsmessig eller urimelig reaksjon. Etter en samlet vurdering ilegger NVE Hamar kommune et overtredelsesgebyr i denne saken.

Overtredelsesgebyrets størrelse

Det følger av vannressursloven § 60 a tredje ledd og forvaltningsloven § 44 og § 46 at ved utmåling av overtredelsesgebyr skal det blant annet «*tas hensyn til*

- a. sanksjonens preventive virkning
- b. overtredelsens grovhet, og om noen som handler på vegne av foretaket, har utvist skyld,
- c. om foretaket ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne ha forebygget overtredelsen,
- d. om overtredelsen er begått for å fremme foretakets interesser,
- e. om foretaket har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen,
- f. om det foreligger gjentakelse,
- g. foretakets økonomiske evne»

Hamar kommune har uten tillatelse senket Nybusjøen og med stor grad av sannsynlighet forårsaket merkbare skader på det akvatiske miljøet i sjøen. Kommunen har ikke hatt noen økonomisk gevinst av handlingen. Det foreligger ikke gjentakelse. Kommunen innrømmer de faktiske forholdene og bruddet. De innrømmer også at dette skyldes svikt i interne rutiner. Hamar kommune har etter at bruddet ble oppdaget bidradd konstruktivt til å begrense skadene på det akvatiske miljøet innafor de begrensninger om hensynet til damsikkerheten har satt. Bakgrunnen for iverksettelsen av bruddet (senking av Nybusjøen) var å ivareta damsikkerheten i forhold til istrykk mot dammen.

Vi viser til vurderingene i avsnittet ovenfor. NVE har ved utmåling av gebyret i denne saken lagt vekt på momentene som er nevnt ovenfor.

NVE har i vurderingen av økonomisk evne lagt vekt på at ilagt overtredelsesgebyr skal ha tilstrekkelige preventive virkning og være følbare, samtidig som den ikke skal være urimelig eller uforholdsmessig.

Etter en helhetsvurdering fastsetter NVE overtredelsesgebyret skjønnsmessig til 200 000,- kroner.

Om betaling av overtredelsesgebyr

Faktura blir tilsendt. Innbetalt overtredelsesgebyr tilfaller statskassen.

Overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg etter tvangsfullbyrdelsesloven¹ § 7-2 bokstav d.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages, se orientering om rett til å klage på siste side. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Kjetil Lund
Vassdrags- og energidirektør

Kristian Markegård
direktør

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner

Godkjent i henhold til NVE sine interne rutiner.

Mottakerliste:

Hamar kommune

Kopimottakerliste:

---

¹ LOV-1992-06-26-86

Orientering om rett til å klage

Frist for å klage	<p>Fristen for å klage på vedtaket er 3 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket.</p> <p>Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket</p>
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	<p>Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.</p>
Hva skal med i klagen?	<p>Klagen bør være skriftlig. I klagen må du:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skrive hvilket vedtak du klager på. • Skrive hvilket resultat du ønsker. • Opplyse om du klager innenfor fristen. • Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. <p>I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.</p>
Du kan få se dokumentene i saken	<p>Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken.</p>
Vilkår for å gå til domstolene	<p>Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av OED som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.</p>
Sakskostnader	<p>Dersom NVE eller OED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.</p>
Hvem kan klage på vedtaket?	<p>Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.</p>
Hvor skal du sende klagen?	<p>Du må adressere klagen til Olje- og energidepartementet (OED), men sende den til NVE. NVEs -epostadresse er nve@nve.no.</p> <p>NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til OED.</p>

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.